

RIKSDAGENS
ARBETSPOLITISKA UTSKOTT

Helsingfors
den 19 april 1994
Utlåtande nr 1

Till Lagutskottet

Lagutskottet begärde genom en den 11 februari 1994 daterad skrivelse utlåtande av arbetspolitiska utskottet om regeringens proposition nr 94/1993 rd med förslag till lagar om ändring av strafflagen och vissa andra lagar, vilka hör till det andra skedet i totalrevideringen av strafflagstiftningen.

Med anledning av ärendet har utskottet hört lagstiftningsrådet Jorma Littunen vid justitieministeriet, regeringsrådet Esa Lonka, avdelningschefen Mikko Hurmalainen och äldre regeringssekreteraren Antti Posio vid arbetsministeriet, juristen Ulla Liukkunen vid Nylands arbetarskyddsdistrikt, specialforskaren Pirkko Kiviaho vid delegationen för jämlikhetsärenden, juristen Pentti Itkonen vid Akava, vicehäradshövdingen Rauno Lindahl vid Affärsarbetsgivarnas Centralförbund, juristen Arjo Suonperä vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, förhandlingschefen Tapio Wallin vid Tjänstemannacentralorganisationen FTFC och juridiske ombudsmannen Hannu Rautiainen vid Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund.

Syftet med det andra skedet av den i regeringens proposition ingående totalrevideringen av strafflagen är att fortsätta revideringen av stadgandena om särskilda brott. Propositionen innehåller ett förslag till totalrevidering av elva kapitel i strafflagen och förslag till revidering av vissa andra stadganden i strafflagen.

Strafflagens nya kapitel om arbetsbrott innehåller stadganden bl.a. om arbetarskyddsbrott, arbetstidsbrott, diskriminering i arbetslivet samt om kränkning av arbetstagarrepresentanters rättigheter och kränkning av arbetstagarorganisationens frihet. Merparten av straffstadgandena om arbetsbrott finns för närvarande i andra lagar än strafflagen. De nya stadgandena innebär inte någon markant förändring av området för straffbara handlingar, men en överföring av samtliga stadganden som är förenade med hot om fängelsestraff till strafflagen vore ägnad att skapa en klarare bild av de centrala straffhoten och öka straffstadgandenas förebyggande effekt.

I sitt utlåtande granskar arbetspolitiska utskottet regeringens proposition endast till de delar den gäller arbetslivet och jämställdheten. Utskottet finner propositionen behövlig och ändamålsenlig och tillstyrker den med vissa kompletteringar och justeringar.

Strafflagen

Utskottet anser det vara viktigt att de rätt utspridda straffstadgandena inom arbetsrättslagstiftningen till sina mest centrala delar överförs till strafflagen. Förslaget följer strafflagsreformens allmänna linje, enligt vilken åtminstone alla straffstadganden som är förenade med hot om fängelsestraff avses bli införda i strafflagen.

Med den premissen att straff också inom arbetslivet är en sista metod för att uppnå målen finner utskottet att uppfattningen i regeringens proposition om straffbara handlingar och straffskalorna är ändamålsenlig. Enligt vad utskottet erfarit kan emellertid straffskalan för arbetarskyddsbrott, i synnerhet med beaktande av preskription av dylika brott, i praktiken delvis bli problematisk.

Arbetarskyddsbrottens allmänna klandervärda karaktär, dvs. inställningen till dylika brott kan förändras, om maximistraffen för brotten är alltför lindriga. Det är också både principiellt och praktiskt ett problem, om en betydande del av straffen för någon brottstyp inte döms ut på grund av att brotten preskriberats. Preskriptionstiden för arbetarskyddsbrott och i samband därmed vållad kroppsskada vore två år efter det att brottet begåtts, medan den för motsvarande gärningar nu är fem år. Enligt vad utskottet erfarit var målet när regeringens proposition bereddes inte att preskriptionstiden skall förkortas, något som är fallet till följd av den gemensamma effekten av de föreslagna ändringarna av 21 kap. och 47 kap. strafflagen. För att eventuellt uppstående preskriptionsproblem skall kunna lösas borde antingen preskriptionsstadgandena eller

de föreslagna straffskalorna ändras. Särskilda preskriptionsstadganden för enstaka brottstyper skulle småningom medföra att det gällande klara preskriptionssystemet blir oklart. Av principiella orsaker är det å andra sidan inte ändamålsenligt att ändra straffskalorna enbart i syfte att förlänga preskriptionstiderna. Skalorna bör väljas på grund av brottens klandervärda karaktär och inte utgående från de processuella återverkningarna.

På basis av det ovan anförda och med beaktande av att bl.a. arbetarskyddsmyndigheterna enligt vad utskottet erfarit verkar kunna klara av sina uppgifter trots att preskriptionstiden förkortas, tillstyrker utskottet regeringens proposition, i synnerhet som en totalrevidering av preskriptionsstadgandena enligt de uppgifter som getts utskottet påbörjas inom den närmaste framtiden.

På grundval av erhållen utredning har utskottet inte något att anmärka mot de avsnitt i propositionen som gäller jämställdheten. Utskottet anser det vara viktigt att jämställdhetslagen tas till hjälp också vid tolkningen av strafflagen. Substanten i strafflagens allmänna stadgande om diskriminering (11 kap. 9 §), som också omfattar diskriminering på grund av kön, och i det allmänna förbudet mot diskriminering i jämställdhetslagen (7 §) borde sammanfalla i så hög grad som möjligt. Utskottet finner att samarbete, utbildning och information mellan jämställdhetsmyndigheterna och övriga myndigheter är av stor betydelse.

Utskottet föreslår att 47 kap. 6 § strafflagen, som gäller arbetsförmedlingsbrott, skall ändras så att den motsvarar de nya stadgandena i lagen om arbetskraftsservice (1005/93) och de ändringar som gjorts i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (1035/93).

Genom lagen om arbetskraftsservice slopades statens ensamrätt till arbetsförmedling och det krävs inte längre tillstånd för arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft. Enligt 16 § lagen om arbetskraftsservice får avgift inte uppbäras hos enskilda kunder för arbetsförmedlingsservice som har direkt sysselsättande verkan. Avgiftsbelagd arbetsförmedling för sjöfarare är helt förbjuden. I lagens 21 § är straffskalan för brott mot förbudet att uppbära avgift för arbetsförmedling böter eller fängelse i högst ett år. För brott mot skyldigheten att hemlighålla uppgifter om arbetskraftsservice kan böter dömas ut, om inte strängare straff stadgas någon annanstans.

Stadganden som begränsar arbetskraftsuthyrning fogades 1993 till lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden. En arbetsgivare som har gjort en i handelsregisterlagen stadgad grundanmälan om uthyrning av arbetskraft är skyldig att skriftligen meddela arbetarskyddsmyndigheten att grundanmälan har gjorts. Arbetarskyddsmyndigheten kan förbjuda uthyrning av arbetskraft till utlandet och annonsering om uthyrningen, om arbetsgivaren underlåter att göra anmälan eller väsentligt bryter mot anställningsvillkoren i ett arbete som utförs utomlands. Utskottet föreslår att till 47 kap. 6 § 2 mom. skall fogas ett nytt stadgande. Enligt det skall den som i strid med en arbetarskyddsmyndighets förbud fortsätter att hyra ut arbetskraft till utlandet och att offentligt annonsera om denna uthyrning dömas för arbetsförmedlingsbrott.

På basis av erhållen utredning fäster utskottet dessutom uppmärksamhet vid följande begrepps- och tolkningsfrågor:

Arbetarskyddsföreskrift. Utskottet framhåller att arbetarskyddsföreskrifterna enligt 47 kap. 1 § i motsats till arbetarskyddsstadganden, som endast avser lagar och förordningar, även kommer att gälla normer på lägre nivå, såsom stadsrådsbeslut och ministeriebeslut. För att tolkningsproblemet skall kunna undvikas ingår det i regeringens proposition ett uttryckligt stadgande om begreppets innehåll (8 § 1 mom. 4 punkten).

Fareansvar. Stadgandet om arbetarskydds-brott i 47 kap. 1 § bygger på fareansvar och inte på rent objektiva ansvar för följden. Detta innebär att stadgandet kan tillämpas även om ingen har skadats. I stadgandet förutsätts det inte ens att någon viss arbetstagares liv eller hälsa skulle ha äventyrats, utan det är nog att t.ex. en maskin som används av någon inte är i det skick som arbetarskydds-föreskrifterna förutsätter.

Ansvarsfördelning. Till straff för en arbetsgiva-res eller dennes företrädarens förfarande, som är belagt med straff enligt 47 kap. 7 §, döms den som skall anses ha brutit mot sina förpliktelser genom gärningen eller försummelsen. Vid bedömningen av detta skall beaktas arten och omfattningen av dennes uppgifter och befogenheter samt hur klart de är definierade, hans yrkeskompetens och även i övrigt hans andel i att den lagstridiga situationen uppkommit eller fortgått. Regeringen föreslår inte att den berördes ställning skall räknas till grunderna för ansvarsfördelningen. Utskottet anser att ett tillägg kunde göra tolkningen av lagen klarare, men framhåver samtidigt att den

formella ställningen och de faktiska uppgifterna och befogenheterna inte nödvändigtvis motsvarar varandra. Härvid bör den faktiska makt- och ansvarsfördelningen tillmätas avgörande betydelse vid ansvarsfördelningen.

Den i samma paragraf nämnda grunden för ansvarsfördelningen, nämligen hur klart uppgifterna och befogenheterna har definierats, syftar till att styra tolkningen i två riktningar. Om befogenheterna och uppgifterna på en lägre nivå är klart definierade inskränks ansvaret på högre nivå och ansvaret blir mindre konkret. Om åter befogenheterna och ansvaret på lägre nivå är oklara ligger arbetarskyddsansvaret på den nivå som borde ha sett till att befogenheterna och ansvaret slås fast. Har någons befogenheter och ansvar definierats bristfälligt är denne naturligtvis också skyldig att försöka klargöra dem. Passusen i slutet av grunderna för ansvarsfördelningen att andelen i att den lagstridiga situationen har uppkommit eller fortgått även i övrigt skall beaktas vid bedömningen av ansvarsfördelningen behövs för att ansvarsfördelningen i stor utsträckning kan påverkas av omständigheter som inte har kunnat förutses då lagen stiftas.

Arbetsgivaren. Det har blivit allt vanligare i arbetslivet att man låter utföra arbete också i andra avtalsförhållanden än på grundval av ett arbetsavtal. För att denna utvidgning skall kunna beaktas i strafflagens författningstext (47 kap. 8 §) krävs det omfattande grundläggande utredningar.

Arbetsgivarens företrädare. Utskottet betonar att definitionen på arbetsgivarens företrädare (47 kap. 8 §) syftar på den högsta ledningen samt ledningen på mellannivå och lägre nivå. Enligt propositionens motivering är det viktigaste kännetecknet på en ansvarsställning något slag av förmansställning, som inte har begränsats till någon som helst nivå inom organisationen. Där emot är det möjligt att sakkunniga, som saknar förmansställning, kan bli en problematisk grupp enligt det föreslagna stadgandet. För att stadgandet skall kunna preciseras till denna del behövs det grundliga tilläggsutredningar.

Arbetstagaren. Begreppet arbetstagare i 47 kap. 8 §, varmed avses den som står i ett arbetsförhållande eller i ett tjänste- eller därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande till arbetsgivaren begränsar inte tolkningen av arbetarskyddsbrott. Brotsrekvisitet har inte kopplats ihop med status som arbetstagare. Stadgandet skall tillämpas då någon har brutit mot arbetarskyddsföreskrifterna. De stadganden i lagen om

skydd i arbete som gäller lagens tillämpningsområde är just arbetarskyddsföreskrifter av denna typ, varför föreslagna 1 § kommer att skydda också skolelever och praktikanter.

Arbetslagarna

Utskottet anser att utom att lagförslag 124 med förslag till lag om ändring av 24 § lagen om skydd för unga arbetstagare ersätts med lagen om unga arbetstagare (998/93), som trädde i kraft vid ingången av 1994, bör till den sistnämnda lagen fogas ett stadgande med en hänvisning till arbetstidsbrott. Härigenom fogas också till specialstadgandena om unga arbetstagare ett likadant hot som till övriga arbetstidsstadganden med tanke på situationer där någon bryter mot arbetstidsstadgandena trots ett förordnande eller ett förbud från tillsynsmyndighetens sida.

I straffstadgandet i den nya 18 § som utskottet föreslår skall i 1 mom. utom det stadgande, som redan i nuvarande 18 § är förenat med hot om böter, dessutom ingå ett stadgande om ansvarsfördelningen enligt grunderna i 47 kap. 7 § strafflagen. I paragrafens 2 mom. skall hänvisas till arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § strafflagen och i 3 mom. till det brotsrekvisit för arbetstidsbrott om vilket det stadgas i 47 kap. 2 § 2 punkten strafflagen.

Utskottet framhåller att ingressen i lagförslaget nr 126 (lag om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden) bör justeras i tekniskt avseende och dessutom ändras så att det av lagens 25 § 2 mom. framgående nuvarande rättsläget beträffande hot om böter bl.a. för brott mot anmälningsplikt bibehålls. Likaså föreslår utskottet att till 26 § såsom ett 2 mom. fogas ett stadgande som hänvisar till 47 kap. 6 § 2 mom. strafflagen om förbud mot uthyrning av arbetskraft till utlandet.

Enligt vad utskottet erfarit syftar regeringens proposition inte till att upphäva det i 25 § 2 mom. stadgade bötesstraffet för försummelse att iakttä anmälningsplikt beträffande den som bryter mot stadgandena i 21, 22 och 23 §§. Stadgandena gäller anmälan om tiden för ett arbetes påbörjande, anmälan om dödsfall eller svårartade olycksfall eller anmälan om yrkessjukdom och anmälan om ibruktagande av produkter eller farliga arbetsmetoder. Alla dessa anmälningar är viktiga med tanke på tillsynen. Brott mot de ovan anförda stadgandena kan inte som sådana bestraffas som

ett arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § strafflagen.

I övriga arbetslagar föreslår utskottet huvudsakligen kompletteringar och justeringar av teknisk karaktär som föranleds av den senaste tidens ändringar i lagstiftningen. På samma grunder föreslår utskottet att nya lagförslag skall godkännas i stället för lagförslag nr 124 (lag om ändring av 24 § lagen om skydd för unga arbetstagare) och

nr 127 (lag om ändring av 17 § lagen om arbetsförmedling).

På basis av regeringens proposition och erhållen utredning anför arbetspolitiska utskottet förvordat

att 47 kap. 6 § i det första lagförslaget och lagförslagen nr 109, 120, 123 och 126 bör godkännas sålydande:

1.

Lag

om ändring av strafflagen

47 kap.

6 §

Arbetsförmedlingsbrott

Den som hos en enskild kund uppbär avgift för sådan arbetsförmedlingsservice som har direkt samsätande verkan eller uppbär avgift för arbets-

förmedling för sjöfarare skall för arbetsförmedlingsbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

För arbetsförmedlingsbrott döms också den som i strid med arbetarskyddsmyndighetens förbud fortsätter att hyra ut arbetskraft till utlandet eller offentligt annonsera om detta.

109.

Lag

om ändring av 33 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 33 § lagen den 16 december 1977 om hushållsarbetstagares arbetsförhållande (951/77) som följer:

33 §

Straffstadganden

En arbetsgivare eller företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 eller 6—11 (utesl.) §§ skall för överträdelse av lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande dömas till böter. Ansvarsfördelningen mellan ar-

betsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som stadgas i 47 kap. 7 § strafflagen.

(2—4 mom. såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet

(Såsom i regeringens proposition)

120.

Lag**om ändring av lagen om arbetet i bagerier**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 9 juni 1961 om arbetet i bagerier (302/61) 11 § samt
ändras 10 §,
sådana de lyder i lag av den 5 november 1993 (916/93), som följer:

10 §
 (Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
 (Såsom i regeringens proposition)

123.

Lag**om ändring av 49 och 51 §§ lagen om skydd i arbete**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 49 § och 51 § 2 mom. lagen den 28 juni 1958 om skydd i arbete (299/58), av dessa lagrum 49 §
 sådan den lyder delvis ändrad genom *lagar* av den 16 januari 1987 och den 11 juni 1993 (27/87 och 509/
 93), som följer:

49 §
 (Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
 (Såsom i regeringens proposition)

51 §
 (Såsom i regeringens proposition)

126.

Lag**om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring
i arbetarskyddsärenden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 24 § 1 mom. (*utesl.*), 25 § 1 mom. och 26 § lagen den 16 februari 1973 om tillsynen över
 arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/73),
 av dessa lagrum 24 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 16 januari 1987 (29/87) och 26 § sådan den
 lyder delvis ändrad genom den sistnämnda lagen och genom *lag av den 26 november 1993 (1035/93)*
 samt

fogas till 25 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 26 november 1993, ett nytt 2
mom., varvid nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

24 §
 (Såsom i regeringens proposition)

inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 §
 strafflagen eller strängare straff för den stadgas
 på något annat ställe än i 38 kap. 1 § strafflagen.

25 §
 Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt
 5 § döms enligt 38 kap. 2 § 2 mom. strafflagen, om

Till straff för brott mot den tystnadsplikt för
 tjänstemän och offentligt anställda arbetstagare
 som avses i 6 § döms enligt 40 kap. 5 § strafflagen,

om inte strängare straff för gärningen stadgas på något annat ställe i lag.

Den som bryter mot stadgandena i denna lags 21, 22 eller 23 § eller mot stadganden och bestämmelser, som med stöd av denna lag utfärdats angående tillämpningen av dem, skall dömas till böter för *försummelse att iaktta anmälningsplikt*.

En arbetsgivare som underlåter att iaktta anmälningsplikten enligt 21 a § 1 mom. skall för *försummelse av anmälningsplikt som gäller uthyrningsarbete* dömas till böter.

26 §

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Om straff för brott mot förbud som utfärdats enligt 21 a 2 mom. stadgas i 47 kap. 6 § 2 mom. strafflagen.

(3 mom. såsom 2 mom. i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet

(Såsom i regeringens proposition)

Vidare föreslår utskottet

att följande lagförslag skall godkännas i stället för lagförslagen nr 124 och 127:

124.

Lag**om ändring av lagen om unga arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 18 § lagen den 19 november 1993 om unga arbetstagare (998/93) som följer:

18 §

Straffstadgande

En arbetsgivare eller en arbetsgivares företrädare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot denna lag eller en förordning som givits med stöd av den skall för brott mot stadgandena om skydd för unga arbetstagare dömas till böter. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt principerna i 47 kap. 7 § strafflagen.

Om straff för brott mot arbetarskyddsföreskrifterna samt för orsakande av en bristfällighet eller ett missförhållande som strider mot föreskrifterna eller möjliggörande av att ett sådant tillstånd fortgår stadgas i 47 kap. 1 § strafflagen.

Om straff för ett sådant brott mot stadgandena om skydd för arbetstiden för unga arbetstagare som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, stadgas i 47 kap. 2 § strafflagen.

127.

Lag**om ändring av lagen om arbetskraftsservice**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 21 § 1 mom. lagen den 26 november 1993 om arbetskraftsservice (1005/93) som följer:

21 §

Om straff för arbetsförmedling som förbjuds i 16 § stadgas i 47 kap. 6 § 1 mom. strafflagen.

På basis av det ovan sagda anför arbetspolitiska utskottet vördsamt

att lagutskottet bör beakta vad som i övrigt anförs i detta utlåtande när det utarbetar sitt betänkande.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lindroos, vice ordföranden Nordman (delvis), medlemmarna Hautala (delvis), Häkämies, Koistinen (delvis), Komi, Kuittinen, Laitinen (delvis), P. Leppänen (delvis), Morri, Mä-

kipää, Rimmi, J. Roos (delvis), Taina (delvis), Takala (delvis), Viljamaa och Viljanen (delvis) samt suppleanterna Hiltunen (delvis), Kalli (delvis) och Koskinen (delvis).

Avvikande åsikter

I

Som ett led i den andra fasen av totalrevideringen av strafflagen ändras också stadgandena om arbetsbrott. Ett av stadgandena om arbetsbrott är stadgandet om arbetarskyddsbrott, varom stadgas i lagförslaget 47 kap. 1 §.

Det konstateras även i lagens motivering att tillsynen över arbetarskyddet alltjämt är rätt bristfällig eftersom den årligen gäller endast knappt hälften av arbetstagarna. Dessutom gäller förhandsinspektioner och typgodkännanden endast en del av anordningarna och ämnena. Därför har arbetspolitiska utskottet beslutat skärpa lagen till den del den gäller arbetarskydds-brott i 47 kap. 1 §. Ändringen är motiverad och kan omfattas.

I sitt utlåtande godkände utskottet inte det tillägg jag föreslog i 47 kap. 1 §. Enligt detta skulle till den inledande meningen i paragrafens 1 mom. ha fogats en passus om att också arbetstagaren jämte arbetsgivaren eller en företrädare för denne är ansvarig för försummelse av arbetarskyddet. Detta vore emellertid motiverat, för det finns fall då en arbetstagare genom sin egen vårdslöshet eller t.o.m. uppsåtligen har brutit mot arbetarskydds-föreskrifter eller förorsakat ett tillstånd i

strid med föreskrifterna på arbetsplatsen och därigenom äventyrat sitt eget arbetarskydd och även andra arbetstagares arbetarskydd.

På basis av det ovan sagda anför jag

att 47 kap. i det första lagförslaget bör godkännas sålydande:

47 kap.

Om arbetsbrott

1 §

Arbetarskydds-brott

En arbetsgivare eller en företrädare för denne eller en arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet

(1—3 punkten såsom i utskottets utlåtande)
(2 mom. såsom i utskottets utlåtande)

2—8 §§

(Såsom i utskottets utlåtande)

Helsingfors den 19 april 1994

Lea Mäkipää

II

Alldeles i det sista beredningsskedet av strafflagsreformen frångick man kravet att juridiska personers straffansvar, dvs. samfundsbot (RP 95/1993 rd) skall tillämpas också på arbetsbrott. Vi hänvisar till vår avvikande åsikt om regeringens proposition och konstaterar i detta sammanhang helt kort att det vore ytterst viktigt att också vid arbetsbrott kunna rikta klander mot ett företag som är arbetsgivare och inte blott mot dess företrädare. Det allmänna rättsmedvetandet förutsätter detta. Ett samfundsansvar vore ägnat att främja arbetet på att förebygga olycksfall och arbetstidsskyddet samt förhindra diskriminering. Det skulle i mindre utsträckning locka företagen att skaffa sig ekonomiska förmåner genom arbetsbrott. Även arbetsbrottens samband med miljöbrotten i sak, på vilka samfundsboten skall tillämpas enligt regeringens förslag, är ett kraftigt argument för att samfundsansvaret skall omfatta arbetsbrotten. Vi framhåller att en ny 9 § om samfundsbot bör fogas till 47 kap. strafflagen.

I regeringens proposition är rekvisitet för arbetarskyddsbrott alltför diffust. Det ger dessutom rum för tolkning och inskränker området för straffbarhet (1 §). I det framhåvs det rent objektiva ansvaret för följden, något som inte kan anses motiverat. Försummelse av övervakningsskyldigheten kan inte leda till straffansvar, om inte försummelsen lett till en bristfällighet eller ett missförhållande som strider mot arbetarskyddsföreskrifterna. Emellertid borde redan försummelse av övervakningsskyldigheten kriminaliseras. Stadgandet i 1 § 1 mom. 2 punkten skulle förutsätta samfundsbot för att den inte skall bli en död bokstav för andra än verkställande direktören eller med honom jämförbara personer.

Lagutskottet borde dessutom ägna uppmärksamhet åt hur åtalsrätten ordnas då gärningen utom rekvisitet för arbetarskyddsbrott uppfyller rekvisitet för en sådan gärning som är straffbar enligt 21 kap. 8—12 §§. Lagutskottet borde överväga att utvidga åtalsrätten till att gälla också förtroendemän och arbetarskyddsfullmäktige samt i 4 § nämnda personalrepresentanter om gärningen riktar sig mot en arbetstagare och om den har begåtts på arbetsplatsen.

På basis av det ovan sagda anför vi

att utskottet i sitt utlåtande borde ha anfört att 47 kap. 1 § i det första lagförslaget i propositionen bör godkännas sålydande och att till 47 kap. bör fogas en ny sålydande 9 §:

47 kap.

Om arbetsbrott

1 §

Arbetarskyddsbrott

En arbetsgivare eller en företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot arbetarskyddsföreskrifter eller på annat sätt försummar att iaktta dem,

2) förorsakar en bristfällighet eller ett missförhållande som strider mot arbetarskyddsföreskrifterna eller gör det möjligt att ett sådant tillstånd fortgår (*utesl.*) eller

3) underlåter att dra försorg om de ekonomiska, organisatoriska eller övriga förutsättningarna för arbetarskyddet,

skall för arbetarskyddsbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Om genom en i 1 mom. nämnd gärning eftersträvs avsevärd ekonomisk vinning eller om dess verkningar berör talrika arbetstagare eller om tillståndet i strid med arbetarskyddsföreskrifterna har fortgått en längre tid och om arbetarskyddsbrottet även bedömt som en helhet är grovt skall gärningsmannen dömas till fängelse i högst tre år.

(2 mom. såsom i utskottets utlåtande)

2—8 §§

(Såsom i utskottets utlåtande)

9 §

Straffansvar för juridiska personer

På brott som nämns i detta kapitel tillämpas vad som stadgas om straffansvar för juridiska personer.

Helsingfors den 19 april 1994

Heidi Hautala

III

Regeringens proposition nr 94/1993 rd syftar bl.a. till en revidering av stadgandena om arbetsbrott i strafflagen. Vi anser att reformen är behövlig, men vi kan inte till alla delar omfatta arbetspolitiska utskottets utlåtande. Enligt vår åsikt borde definitionen på arbetarskyddsbrott preciseras och arbetarskyddsbrottet också ha en grov gärningsform. Dessutom anser vi det vara ogrundat att utsträcka kriminaliseringen av kränkningar av arbetstagares organisationsfrihet till att gälla andra brott än sådana som begåtts av en arbetsgivare (47:5,2). Vi anser också att de grövsta brotten i kapitlet om arbetsbrott borde omfattas av straffansvaret för juridiska personer.

I fråga om 47 kap. 1 och 9 §§ strafflagen omfattar vi riksdagsledamoten Hautalas avvikande åsikt.

Strykning av 47 kap. 5 § 2 mom. I Finland är relationerna på arbetsmarknaden vedertagna. I stadgandet föreslås att också den skall straffas för kränkning av arbetstagares organisationsfrihet som tvingar en arbetstagare att höra till en facklig

eller politisk förening. Straffet för gärningen skall vara böter och enligt 3 mom. är också försök straffbart.

Utom att det inte finns något reellt behov av att dylikt specialstadgande sammanfaller det också med straffstadgandet om olaga tvång i 25 kap. 7 § i regeringens proposition. För olaga tvång döms bl.a. även den som utan våld hotar någon, om påtryckningsmedlet kan påverka någons vilja så att denne gör eller tål något som gärningsmannen eftersträvar eller på grund av tvånget underlåter att göra något han själv skulle vilja göra.

Dessutom bör det konstateras att också störning av organisationsfriheten fördöms i det allmänna avtal som ingicks 1946 mellan FFC och AFC och i stomavtalet mellan FTFC och AFC. I förbundens arbetskollektivavtal hänvisas till dessa allmänna avtal.

På dessa grunder föreslår vi att 47 kap. 5 § 2 mom. skall strykas.

Helsingfors den 19 april 1994

Eila Rimmi
Reijo Laitinen

Pekka Leppänen
Reijo Lindroos

Marja-Leena Viljamaa
Jukka Roos

